

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет управління, економіки та права
Кафедра права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ»

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Скорочена програма

Галузь знань - 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма – «Право»

Кількість кредитів – 6 – 180 год., із них: аудиторних – 80 год.;
самостійної роботи студента – 100 год.

Форма навчання – денна, заочна

Рік підготовки – 2, семестр – 4

Компонент освітньої програми – обов'язкова, фахова.

Дні занять – відповідно до розкладу.

Консультації – відповідно до графіка навчального процесу.

Мова викладання – українська.

АНОТАЦІЯ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правові засади міжнародного режиму захисту прав людини, механізми такого захисту, роль і місце в системі міжнародного захисту прав людини Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), створеного на підставі цієї Конвенції. До предмета вивчення також належать питання про підстави та порядок звернення до ЄСПЛ, процесуальний порядок розгляду і вирішення справ в цьому Суді, види рішень ЄСПЛ та порядок їх примусового виконання в Україні. Окрема увага надається аналізу практики Європейського суду з прав людини щодо розгляду окремих категорій справ, зокрема справ про право на справедливий судовий розгляд, запобігання дискримінації тощо.

Навчальна дисципліна «Міжнародний захист прав людини» є обов'язковою навчальною дисципліною, що належить до циклу спеціальної (фахової) підготовки за освітньою програмою «Право» спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право», (скорочена програма), яка викладається в 4 семестрі в обсязі 6 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Підсумковий контроль – екзамен в 4 семестрі.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни є надання допомоги у вивченні міжнародних механізмів та способів захисту прав людини, правових засад такого захисту, органів, що здійснюють такий захист та процесуального порядку його здійснення. Викладання дисципліни «Міжнародний захист прав людини» має науково-практичне спрямування для формування у студентів правосвідомості та високої правової культури.

Навчальна дисципліна «Міжнародний захист прав людини» має своїм **завданням**: забезпечити повноцінне оволодіння студентами основних теоретичних положень міжнародного механізму захисту прав людини, основ діяльності ЄСПЛ; сформувати розуміння і вміння орієнтуватися у законодавчій базі; навчити студентів професійно, грамотно і правильно застосовувати Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод та чинне національне законодавство, що регулює право звернення до ЄСПЛ; сформувати у них необхідні організаційні та вольові навички щодо використання засобів правового характеру у сфері захисту прав ЄСПЛ.

- сформувати у студентів глибокі теоретичні знання та практичні навички для використання їх у своїй професійній діяльності;
- сприяти вихованню у студентів поважного ставлення до європейських стандартів захисту прав та інтересів особи;
- збагатити студентів теоретичними знаннями шляхом засвоєння ними різних концепцій, поглядів, дискусійних положень з найбільш важливих питань практики Європейського суду з прав людини.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції та практичні заняття. В межах робочого часу викладач може проводити консультації для здобувачів вищої освіти.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту та лекції у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

Лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту дозволяє привернути увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, винести на обговорення дискусійні питання та визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу здобувачами вищої освіти.

Лекція у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв – це візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядаються за допомогою мультимедійних технічних засобів. Ці дві форми лекцій можуть бути поєднані.

При проведенні практичних занять передбачене виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань (кейсів) і тестів, проведення ділової гри, заслуховування

усних відповідей, доповідей, а також рефератів та демонстрація презентацій, які підготовлені як індивідуальні завдання за темою самостійного вивчення дисципліни.

Здобувачі вищої освіти працюють з друкованим чи надісланим їм в електронній формі інформативним матеріалом, або з інформацією в мережі Інтернет.

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати наукові дослідження шляхом написання та опублікування наукових статей, тез доповідей на конференціях, круглих столах та наукових семінарах.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Вивчення навчальної дисципліни передбачає роботу в колективі. Студенти під час лекційних занять ведуть конспект з відповідної теми. Під час заняття або ж в кінці лектор ставить питання, веде діалог з аудиторією для кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

Лекції і практичні заняття можуть проводитися з використанням сервісу ZOOM.US. Також викладач і студенти можуть спілкуватись через електронну пошту, Viber, Telegram, інші доступні засоби комунікації. В разі потреби може використовуватись Форум як форма спілкування викладача й студентів у дистанційному (віддаленому) навчанні. Кожний форум присвячений будь-якій проблемі або темі. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної та доброзичливої критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки на консультації викладача. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності.

Після вивчення навчальної дисципліни студент здобуває такі компетентності: Загальні (ЗК відповідно до освітньої програми спеціальності «Право»):

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.
- ЗК 14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

1. Спеціальні (фахові) (СК відповідно до освітньої програми спеціальності «Право»):

- СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
- СК4. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.
- СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
- СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини» здобувачі освіти повинні засвоїти такі **програмні результати навчання (ПРН відповідно до освітньої програми):**

ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

ПРН18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей

та принципів функціонування національної правової системи.

ПРН19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

ПРН20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини» здійснюється у двох семестрах і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку та екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного, практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр та набуття певних компетентностей, що проводиться як контрольний захід. На екзамені оцінюванню підлягають:

- володіння нормативно-правовими актами, що є джерелами «Міжнародного захисту прав людини»;
- володіння ключовими теоретичними знаннями про об'єкт дисципліни;
- здатність творчо мислити та синтезувати знання;
- уміння використовувати знання для розв'язання практичних завдань тощо.

Загальна оцінка за екзамен визначається як сума поточного контролю (до 50 балів) та відповідей на питання екзаменаційного білету або тестового завдання (до 50 балів).

Екзаменаційні білети з дисципліни «Міжнародний захист прав людини» містять 3 теоретичні питання, що включають матеріал навчальної програми, яка використовується в процесі навчання.

Студент на іспиті отримує білет, на якому є пронумеровані питання, та чисті аркуші паперу. Іспит відбувається в письмово-усній формі.

У процесі усного опитування, викладач зобов'язаний спершу вислухати повну відповідь студента (не залежно від того, чи вона є правильною) і лише потім задавати уточнюючі, додаткові запитання. Обов'язково наголошується на неправильних фрагментах відповіді, на суті помилок.

Можливе проведення семестрового заліку та екзамену у формі тестування в системі Moodle.

Критерії оцінювання знань студентів визначені у **Положенні про критерії оцінювання ЛНУП**.

За рішенням засідання кафедри студент може бути додатково оцінений за участь у наукових конференціях, підготовку наукових публікацій, участь у Всеукраїнських конкурсах наукових студентських робіт, Всеукраїнських олімпіадах за спеціальністю, виконання досліджень тощо.

Оприлюднення результатів іспиту проводиться публічно.

Політика оцінювання – передбачає дотримання принципів доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Академічна доброчесність - дотримання Положення про академічну доброчесність у ЛНУП».

Доступний за посиланням:

<http://lnau.edu.ua/lnau/index.php/uk/navchchas/zagalpolog.html>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Міжнародний режим захисту прав людини.

Міжнародний режим і механізми захисту прав людини. Система ООН і права людини. Органи, творені в рамках конвенцій з прав людини. Функції міжнародних неурядових (громадських)

організацій в захисті прав людини. Міжнародні суди і права людини. Регіональні судові (квазісудові) органи в захисті прав людини.

Тема 2. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Історичні аспекти ухвалення Конвенції про захист прав особи та основоположних свобод та її значення. Етапи розвитку конвенційного механізму захисту прав людини.

Загальна характеристика структури Конвенції про захист прав особи і основоположних свобод. Протоколи до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: загальна характеристика. Поняття та особливості імплементації Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у національну юридичну практику України.

Тема 3. Європейський суд з прав людини як міжнародний орган правового захисту.

Сутність повноважень Європейського суду з прав людини та їх види. Порядок формування, склад та організаційна структура Європейського суду з прав людини. Юрисдикція Європейського суду з прав людини: *ratione personae*, *ratione materiae*, *ratione temporis*, *ratione loci*. Компетенція органів Європейського суду з прав людини.

Тема 4. Процесуальний порядок звернення до Європейського суду з прав людини.

Умови прийнятності індивідуальних заяв до ЄСПЛ. Особливості оформлення заяв до Європейського суду з прав людини та ведення переписки з цим Судом. Компетенція функціональних підрозділів Європейського суду з прав людини. Особливості процедури розгляду індивідуальних заяв Європейським судом з прав людини. Процедури мирного врегулювання та ухвалення пілотного рішення. Правове регулювання діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини.

Тема 5. Процедура розгляду справ у Європейському суді з прав людини.

Загальна характеристика стадій розгляду справи в ЄСПЛ. Вирішення питання про прийнятність скарги в ЄСПЛ. Дружнє врегулювання справи в ЄСПЛ. Підготовка до розгляду скарги по суті в ЄСПЛ. Тимчасові заходи захисту та порядок їх застосування в ЄСПЛ. Розгляд скарги по суті у Європейському суді з прав людини. Особливості розгляду скарги Великою Палатою ЄСПЛ.

Тема 6. Рішення Європейського суду з прав людини.

Поняття, види та зміст рішень Європейського суду з прав людини. Порядок ухвалення та оприлюднення рішення ЄСПЛ. Пілотні рішення ЄСПЛ та підстави їх ухвалення проти України. Зміст пілотних рішень ЄСПЛ проти України. Види недоліків рішень ЄСПЛ та способи їх усунення.

Тема 7. Практика Європейського суду з прав людини в окремих категоріях справ

Особливості розгляду справ про право на справедливий суд (п.1 ст. 6 Конвенції). Захист права на життя в практиці ЄСПЛ (ст. 2 Конвенції). Заборона катувань, жостокі і такого, що принижує честь і гідність, поводженню в практиці ЄСПЛ. Особливості розгляду ЄСПЛ справ про запобігання дискримінації. Загальна характеристика рішень ЄСПЛ, ухвалених щодо

України.

Тема 8. Виконання рішень та застосування практики ЄСПЛ в Україні.

Правові наслідки ухвалення рішення ЄСПЛ. Доступ до рішення ЄСПЛ в Україні. Звернення рішення ЄСПЛ до виконання в частині виплати відшкодування. Застосування додаткових заходів індивідуального характеру. Застосування заходів загального характеру. Застосування Конвенції та практики Суду в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28. 06. 1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>.(дата звернення: 15.08.2022).
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_004 (дата звернення: 18.08.2022).
3. Конвенція про політичні права жінок (1952 р.) (підписана 31.03.1953, ратифікована Україною 22.07.1954) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>.(дата звернення: 15.08.2022).
4. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (1965 р.) (підписана 21.12.1965, набрала чинності для України 07.04.1969). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>.(дата звернення: 15.08.2022).
5. Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання (1984 р.). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>.(дата звернення: 15.08.2022).
6. Про виконавче провадження : Закон України від 2. 06. 2016 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>.(дата звернення: 14.08.2022).
7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : закон України від 23 лютого 2006 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>.(дата звернення: 17.08.2022).
8. Щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини : лист Департаменту державної виконавчої служби від 24. 07. 2006 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>.(дата звернення: 15.08.2022).
9. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень : Закон України від 05.06.2012 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>.(дата звернення: 17.08.2022).
10. Про додаткові заходи щодо підвищення ефективності виконання рішень судів : указ Президента України від 24. 03. 2008 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>.(дата звернення: 17.08.2022).
11. Інструкція з організації примусового виконання рішень, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 2 квітня 2012 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>.(дата звернення: 18.08.2022).

Спеціальна література

1. Андрійченко О., Чернецька О. Практика Європейського суду з прав людини у здійсненні правосуддя. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 284-288.
2. Ахтирська Н. М. Застосування в Україні європейських стандартів протидії жорстокому поводженню і безкарності: науково-практичний посібник для суддів / Н. М. Ахтирська, В. В. Касько, Б. А. Маланчук, та ін. / За заг. ред. проф. Маляренка В.Т. К.: «К.І.С», 2021. 320 с.
3. Ахтирська Н. Стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: стандарти застосування при здійсненні правосуддя. К.: Істина, 2021. 200 с.
4. Белоусов Ю. Л. Застосування Європейської конвенції з прав людини та практики суду в діяльності органів внутрішніх справ України. К. : Цифра, 2022. 324с.
5. Бущенко А. П. Стаття 5 Конвенції про захист прав людини та основоположних

свобод : систематизований дайджест рішень Європейського суду з прав людини. 2. вид., випр. та доп.Х. : Права людини, 2020. 432с.

6. Гайдулін О., Худолей В., Шаркова І. Прецедентне право Європейського суду з прав людини щодо захисту прав уразливих верств населення : навч. посібник. Київ. 2021. 298 с.
7. Гончаренко О. А. Правова природа пілотних рішень Європейського суду з прав людини. *Форум права*, 2022. № 4. С. 243-249.
8. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини : навч.-практ. посіб. К.: Алерта, 2020. 368 с.
9. Ільков В. В. Практика Європейського суду з прав людини як джерело права у адміністративному судочинстві: загальні засади. *Наше право*. 2021. № 2. С. 83-87.
10. Кучинська О. П. Принципи кримінального провадження у світлі практики Європейського суду з прав людини : монографія. Ніжин : ТОВ "Видавництво "Аспект-Поліграф", 2020. 228с.
11. Паліюк В. Практика застосування судами України конвенції про захист прав людини та основних свобод. URL: // <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=248>].
12. Пархета А. А. Специфіка застосування рішень Європейського суду з прав людини у правовій системі України. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2021. № 1. С. 217- 228.
13. Посібник зі статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Право на справедливий суд (кримінальний процесуальний аспект) І частина (пункти 1-299). Переклад з англійської мови та опрацювання цього посібника Дроздова О., Дроздової О. 2020. URL :https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_ENG.pdf.
14. Ратушна Б. П. Захист особи в Європейському суді з прав людини: навчальний посібник для студентів галузі знань 08 "Право" спеціальності 081 "Право". Львів. : Вид-во ЛТЕУ, 2021. 255 с.
15. Тюрін С. Є. Місце урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини та його представників у системі органів юстиції України. *Наше право*. 2020. № 7. С. 59-65.
16. Фурса С. Я. Науково-практичний коментар до Закону України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини". К. : Видавець Фурса С. Я., 2022. 52 с.
17. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Вид. 2-е, виправ., доп. К. : Реферат, 2022. 848с.

14. Інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси - [книжковий фонд](#) читального залу Львівського НУП (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1), Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2).

2. Електронні інформаційні ресурси:

Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/>;

Єдиний веб-портал органів виконавчої влади в Україні. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

Урядовий портал Кабінету Міністрів України. Режим доступу: www.kmu.gov.ua.

Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника. Режим доступу: www.lsl.lviv.ua.

Офіційний сайт Бази українського законодавства в Інтернет. Режим доступу: www.lawukraine.com.